ZİRVE
DUYGUSU
ALİ GÖÇER
HECE
gezi - anlatı

Ali Göçer: 1956 yılında Gaziantep/İslahiye'de doğdu. İlkokulu İslahiye'de ortaöğretimini K. Maraş'ta, İşletme Fakültesini Erzurum'da tamamladı (1977).

Yazmaya *Edebiyat* dergisinde başladı (1976).

Yedi İklim ve *Hece* dergilerinin kurucuları arasında bulundu.

1998'de İstanbul Şehir Tiyatrolarında *Bir Gece Bekçisi Daha*, adlı oyunu sahnelendi.

Yayımlanmış Kitapları:

Şiir: *Gözlerinde Kitap Yankısı*, (Edebiyat Dergisi Yayınları, 1981).

Yüzün Tarihi, (Yedi İklim Yayınları, 1989). **Deneme**: *Sanat ve İntihar,* (Öncü Kitap, 1991. Türkiye Yazarlar Birliği 1991 Deneme Ödülü), *Kara Yazılar* (Yediiklim Yayınları, 1995), *Başkaldırının Boyutları*, (Hece Yayınları 1999). **Gezi-Anlatı:** *Kayıp Dağcının Düşleri*, (İz Yayıncılık 1. Baskı 2002, Cümle Yayınları, 2. Baskı 2015) *Sükût Suretinde Şerhi*, (Hece Yayınları, 2015). **Tiyatro**: *Morgta Bir İnsan Sıcaklığı*, (Yedi iklim Yayınları1995), *Sığınak*, (*Bir Gece Bekçisi Daha, Sandık Odası, Sığınak*), Yedi İklim Yayınları, 1996.

ZİRVE DUYGUSU

Ali Göçer

HECE YAYINLARI

Hece Yayınları: 588

Gezi-Anlatı

©Hece Yayınları

Editör

Âtıf Bedir

Birinci Basım

Kasım 2020

Kapak Tasarımı

www.sarakusta.com.tr

Teknik Hazırlık

www.hece.com.tr

ISBN: 978-605-7547-77-4

Baskı

Emsal Matbaa Tanıtım Hizmetleri San. ve Ltd. Şti.

HECE Basın Yayın Reklamcılık San. Tic. Ltd. Şti.

Konur Sokak No: 39/1-2 Kızılay-Çankaya/Ankara

T: (0 312) 419 69 13 F: (0 312) 419 69 14

e-posta: hece@hece.com.tr

Sertifika No: 17672

İÇİNDEKİLER

Önsöz / 7
Dağla Fısıldaşmalar / 9
Yolda Olmak / 19
Anne Benim Dağım Geldi / 43
Erciyeste Bir Acemi / 51
Pelister / 59
Şeytan Dağı / 71
Geyik Dağı / 83
Şimdi Düş Kurma Zamanı: Kaldı Dağı / 93
Benim Demavendim / 105

ÖNSÖZ

Öncelikle vurgulamak istediğim bir şey var: Elinizdeki çalışma, bir dağcılık kitabı değildir. Dağa ilişkin, doğaya ilişkin yazıların toplandığı, anlatının odağında dağın olduğu bir kitaptır. Bu türdeki ilk kitabım *Kayıp Dağcının Düşleri* de bir dağcılık kitabı değildi. Daha çok dağın bana söylediklerinin toplandığı bir kitaptı. Bu kitap da öyle.

2002'de *Kayıp Dağcının Düşleri*'ni yazmıştım. Nedeni şuydu: Ben bir yazardım. Dağcı olmadan da yazardım. Bir yazar, gözlemleyen, çağrışıma açık bir kimsedir. Dağın söylediklerini bir yazar refleksiyle yazma gereği duymuştum. Çünkü dağlara yeni yeni gitmeye başlamış ve onları çok sevmiştim. Bu sevgimden çıkan bir kitap olsun istemiştim. *Kayıp Dağcının Düşleri* bu yaklaşımdan çıkmıştı. Orada biter sanıyordum. Sonuçta asıl uğraş alanım dağcılık değildi benim. Ne var ki dağın söyledikleri bitmemişti. Aradan 20 yıl geçti, dağlara gitmeyi sürdürdüm. Kimileyin aynı dağa 5-6 kez gittim. Aynı dağ bana her defasında farklı şeyler söylüyordu. Ben de onları yeniden bir kitaba dönüştürme gereği duydum galiba.

Dağlar bir derviş bilgeliğiyle her varışımda bana farklı derinlikler sunarsa benim de yazmaktan başka çarem kalmayacak, bunu anladım. Çünkü zaman içinde dağla aramızda kurulan akrabalık birbirimize karşı bizi daha verici hale getirdi desem eminim bu da nesi diyenler olacak. Öyle işte.

Sığınılan bir dosta sen ne kadar güvenirsen o da sana karşı o denli şefkatli davranacaktır. Karanlık gecelerde üstüne yorgan ettiğin yıldızlar bu yüzden mi büyüleyici ve bu kadar yakın? Ay ışığı o yüzden mi öylesine aydınlıktır ki bir süt banyosu yapar gibi olursun. Dağ sana tüm sofrasını bunun için mi açar. Belki.

Hiç düşündünüz mü, bir yıldızın kaymasındaki düş zenginliğini bir dağdan başka hangi doğa parçası sunabilir insana? Bir kentin ortasında yıldız kayması ne ifade eder bizim için? Onu göremediğimizi söylesem şaşırır mısınız? Oysa dağ bize mistik bir yalnızlık ortamında sonsuz bir düşünme imkânı sunar.

Tefekkür etmenin, varlığını sorgulamanın, varlığınla yüzleşmenin en katıksız ortamını sağlar.

İşte dağın bana söyledikleri bunun için bitmedi.

Zirve soyut bir kavram. Ama yaşam içinde sayısız somut karşılıkları da var. Öyleyse bunun değişik ölçekte bize yansıyan duyguları da olacaktır.

Ben somut olan ve galaksi içinde irili ufaklı sonsuz zirvelerin insana verdiği duyguları yazmaya çalışıyorum. Öznel olarak bendeki karşılığını yani. Bir başkasına bir şey söylemese de öznel olarak bana söylediklerini yazmaya çalıştım. Bunun için dağın bende bitmediğini gördüm. Kent, kuşkusuz yaşam ve savaş alanımız olmalı. Ne var ki insan, sıkça yenilenmeye ve onarıma ihtiyaç duyuyor.

Söylenecek söz varsa bir yazar olarak ben bunu söylemeliyim. Kuluçkaya yatırıp, okşayıp sevgiyle besleyip büyüterek sunmalıyım diye düşündüm. Bu kitap da öyle oldu; benim sevgimden çıktı. Siz sever misiniz bilmem. Sevip sevmemeniz, dağın sizde nasıl bir karşılığı olduğu ile ilgili bir sonuç mu olacak? Sanırım biraz öyle olacak.

DAĞLA FISILDAŞMALAR

Yıl 2000. Bir yurtdışı dönüşü uçakta uyuyarak geliyordum. Birden uyandım. Sanki kalbimde bir çarpıntı hissetmiştim. İçimde bir telaş var gibiydi. Gözüm dışarı iliştiğinde Ağrı Dağı'nın üstünden geçtiğimizi görüverdim. Güneşli bir gündü ve Ağrı Dağı bir tepside sunulan ölümsüzlük şerbeti gibi bütün heybeti ama bütün masumluğu ve alçakgönüllülüğü ile öylece duruyor ve gizli bir fısıltıyla bana gel diyordu. İçimden onun önerisine karşı dayanılmaz bir istek duyarak ayağa kalkıp bağırmıştım: "Heyyy Ağrı, bekle beni, seneye sana geleceğim". Yolcular önce ne olduğunu anlayamamış, sonra pencereden Ağrı Dağı'nı görerek bana kocaman bir alkış tutturmuşlardı. Ağrı beni çağırmıştı. Elbet onun bu çağrısına kulak vermeliydim. Ama benim de ona hazır olmam gerekirdi. Tıpkı onun da hazır olup beni çağırdığı gibi.

Verdiğim sözü tuttum. 2001 yılının 11 Temmuz'unda Ağrı Dağı'nın 5.137 metrelik yüksekliğindeki zirvesine çıktım. Zirvede görüş mesafesi 30-40 metre seviyesine kadar düşmüştü. Yoğun bir sis tabakası altındaydı dağ. Yalnızca bastığımız yeri görüyorduk. Olabildiğince yoğunlaşmış bir dikkatle çıkmıştık zirveye. Havanın açık olduğu zamanlarda İran'daki Demavend Dağı ve Karadeniz Kaçkar Dağları'nın gözüktüğünü söylemişlerdi. Ama hiç hayıflanmamıştım havanın bunca kapalı oluşuna. O yükseklikte, Türkiye'nin çatısın-

da, içimden sadece ezan okumak geçmişti. O noktada içimi sonsuz bir huzurun dinginliği kaplamıştı. Hava rüzgârlıydı, rüzgârın önünde ipek bir tül gibi akan ve boşlukta dans eden bir sis vardı. Doğanın kendine özgü bir gürültüsü vardır: Tanrı'nın haşmetli sessizliği mi desek? Çelişkili gibi de olsa bu böyledir. İçine düştüğümüz anafor, gürültü mü yoksa sessizlik mi kavrayamayız. Zirvelerde duyumsadığım görkemli çelişki budur. Orada ancak sığınarak, teslim olarak güçlü olabilirdi insan. Yansımaları kişiden kişiye değişse de bendeki karşılığı buydu. Nietzsche, "Ancak şimdi yürüyorsun büyüklüğüne giden yolu: Doruk ve uçurum." der. Düşünebilirsek, irdeleyebilirsek bu birbiriyle çelişen doruk ve uçurum duygusunu aynı anda yaşar ve teslimiyetle uçurum duygusundan kurtulup doruğun mistik hazzına ulaşabiliriz.

Yükseğe çıkma, çıktıkça yücelme ve Tanrı'ya yaklaşma duygusu bir algı olarak hep vardır. Belki de bu yüzdendir tüm kutsal kitaplarda, tüm dinlerde dağların özel olması, önemli olması. Her kültürün, her dinsel inanışın, her ülkenin bir kutsal dağı vardır. Dağların bir bölümünün adı da Tanrı dağıdır. Tibet dilinde Everest'in adı 'Ana Tanrıça'dır. Antik Yunan inanışında Olimpos tanrıların otağıdır. Uludağ'ın eski adı Keşiş dağıdır. Musa Tur Dağı'nda Tanrı'yla konuşur, Peygamberimize ilk vahiy Hıra Dağı'nda gelir. Hıra'yla konuşur, Uhud'la konuşur. "Uhud bizi sever, biz de Uhud'u severiz" der. Listeyi uzatabiliriz. Her dinde birçok mabet, yüksek yerlere inşa edilir ve bu mabetler ötekiler içinde özel bir öneme sahiptir. Ellerimizi yukarı kaldırır dua ederiz. Neden? Tanrı kavramının yüceliğiyle, Tanrı varlığının yücelerde oluşu algısı çoğu kez örtüşür ve gerçeklik duygusuna dönüşür. Dağla yücelik duygusu, kutsallık duygusu, mistik bir atmosferde hemen buluşuverir. Bu da hiç kuşkusuz Tanrı yüceliğinin, Tanrı'nın yücelerde olduğu algısının bir yansımasıdır.

Dağa çıkmak bir insanın yalnızlığa yolculuğudur. Dağla konuşuruz. Dağla fısıldaşırız. Dağa sığınırız. Cahit Zarifoğlu "…biz artık dağımıza anneciğim…" derken 'anne' ve 'dağ' gibi insanın sığınabileceği iki kavramı aynı dizeye sığdırır. Necip Fazıl'da dağlarda şarkı söylemek cücelikten kurutuluş olarak betimlenmez mi? İlhami Çiçek için kentler kuşkuludur. Kentler güvensizlik yuvalarıdır. Oysa dağa güveniriz. Dağdan bizi kabul etmesini dileriz. Dağ kimi zaman uğuldar, fırtınayla, yoğun kar ve tipi altında geçit vermez zirvelerine ulaşmak isteyenlere. Kimi zaman da yüreğimizi ferahlatan narin rüzgârı ve pırıl pırıl güneşiyle gel der, çağırır ve izin verir zirvelerine çıkmamıza. Dağla aramızda bir ünsiyet oluşur. O yüzdendir dağın zirvesine ulaştığımızda ağlarız, duygusallaşırız, seviniriz, ayaklarımız yerden kesilir, bulutların çok çok üstüne çıkarız. Dönerken de dönüp dönüp boynumuzu bükerek zirvelerine bakışımız, özlem duymamız aramızda kurulan aidiyet duygusundandır. Artık o dağ bizim olmuştur.

Dağ kültürüyle, dağ gezginliğiyle kent kültürü ve kent gezginliği arasında bir paralellik kurabilir miyiz? İkisine de biçimsel olarak gezginlik diyebiliriz. Ne ki, önemli farklar vardır. Dağı söylemek bir türküdür. Kenti konuşmak bir bilgidir. Türkü ruha dokunur, bilgi ise akla.

Gezgin gezdiği yeri beğenir, oysa bir dağcı çıktığı dağa bağlanır.

Dağın ruhu vardır ve bizim ruhumuzla örtüştüğü zaman arada aşk gibi bir bağlılık oluşur.

Gezi bir hevestir, dağ bir tutkudur. Paran varsa, para biriktirebilmişsen görmek istediğin bir ülkeye, bir kente, bir coğrafyaya gider, gezer, keyif alıp dönersin. Dağ öyle mi? İçinde bir gitme duygusu oluşmuşsa, biz ona dağın çağrısı deriz, gitmek istersin ve gidersin. Başka ülkelerde değilse, dağ için, öyle biriktirmeyi gerektirecek paraya da gereksinmen

olmaz. Sırt çantanı alır ve gidersin. Bu bir heves değil, bu bir tutkunun manevi hazzına yolculuktur. Ruhsal doyum yaşarsın dağda. Geziden dönen biri hevesini yerine getirmiştir, dağdan dönen birisi bir çağrıya kulak vermiş, bu çağrıyı ruhsal bir hazza dönüştürmüştür. Gerçek bir dağcı için dağ bir sığınaktır. Bir aşktır. Bir sevgilidir. Tsunami riski olan bir kentten insanlar bulabildikleri tüm ulaşım araçlarıyla uzaklaşmaya çalışır. Oysa üçte biri ölümle sonuçlanan zirve çıkışı en zor dağlardan K2'ye her yıl yüzlerce dağcı, ölüm riskine meydan okuyarak çıkmaya çalışır. Bu, insanın kendini keşfetme serüvenidir. Belki yüceyle buluşma, yüceye temas etme arzusudur.

Kuşkusuz ruhu olan kentler de vardır, gezginleri bu kentlere bağlayan duygu da bu ruhtur. Ne var ki dağlar gibi yalın ve katıksız değildir bu ruh.

Dağa çıkan insanın yolculuğu kendisinedir. Oysa gezginin gezisi dışarıyadır. Kimi gezginler bu dışarıyı alıp içselleştirerek iç dünyamızda bir artıya dönüştürebilir, bunu da yadsımam. Bütün gezilerde farklı kültürleri, farklı coğrafyaları ve insanları tanımanın insana katacağı artılar vardır, olmalıdır da.

Bir dağcının görselliği kendi iç dünyasındaki yankıyı iyi dinleyebilmesiyle orantılıdır diye düşünürüm. Oysa bir gezginin görselliği çevresindedir. Bakar, sorar, konuşur ve onu yapabilirse, isteyebilirse içine aktarır.

İnsanın yeryüzündeki varoluşu kendini yapma ve kendini tamamlama serüvenidir. Bunun için durmadan çabalar. Doruğa çıkanlar, daha yükseklerdeki zirvelere odaklanır hep. Bir sonraki dağım daha yüksek olmalıdır diye düşünür. Herkesin bir dağı vardır. Zenginin dağı, bir sonraki aşamada daha çok kazanmaktır. Hiçbir zengin yoktur ki, bu kazandığım, bana yeter artık, daha çok çalışmama gerek yok desin. Hiçbir şair en güzel şiirimi yazdım, bundan sonra yazmama gerek yok desin. Dostoyevski ömrünün sonlarına doğru yeni bir roman

tasarlamaktadır. Yakın dostlarına, "bu yazacağım en büyük romanım olacak" der. Ömrü yetmez. Ancak, eminim ki, o tasarladığı romanı yazabilseydi, en büyük romanı olacağını düşüneceği yeni romanlar tasarlayacaktı. Oysa, *Karamazov Kardeşler*, *Cinler, Suç ve Ceza* gibi doruk romanları yazmıştı. Herkesin kendine göre bir dağı vardır ve herkes o dağa tırmanmak ister. Bu insanın kendisini yeryüzünde eksiksiz olarak kurabilme uğraşı olsa gerek. Gezginlerin dünyasına da bu açıdan bakabiliriz. Zira gezginler de her gezi dönüşünde yeni yerler düşlemeye başlar. Bir bakıma her yeni yer de onların yeni zirveleri olacaktır.

Doğaldır ki, gezi kültürünün güncel, popüler, görsel albenisi vardır. Bu albeninin de sürükleyici bir yanı olsa gerek. Değişik kültürler, coğrafyalar, farklı insanlar görmek, tanımak kuşkusuz çekicidir.

Popüler kültür 'Seyyahlık' geleneğini gezi hobisine ya da tatil alışkanlığına dönüştürdü çağımızda. Dünyada milyonlarca insan özellikle yılın belli aylarında bir yerden başka bir yere mekân değiştirir hale geldi. Bunun adına gezi ya da tatil diyorlar. Oysa Evliya Çelebi, İbn Battûta, Marko Polo gibi seyyahlar planlayıp gezdikleri ülkeler arasında bir kültür köprüsü oluşturmuştur. Gezdikleri ülkelerin, coğrafyalarıyla, kentleriyle, yerel kültürleriyle, insan karakterleriyle oluşan o ortak ruhu okumaya çalışmışlar, çoğu zaman da yeni keşifler de yaparak farklı medeniyetler arasındaki değerlerin taşıyıcısı olmuşlar ve insanlığın gelişimine katkı sunmuşlardır.

Hiç kuşkusuz insanlar gittikleri ülkelerin tarihlerinden, kültürlerinden, insanlarından etkilenir ve etkilerler. Bu anlamda popüler kültürün bile aktarılmasına katkı sağlayan gezilerin önemini yadsıyamayız. Küreselleşme dediğimiz çağın yeni trendinin de bu anlamda belirleyici bir öğe olduğunu belirtmeliyim. Ne var ki, artık kimse gezdikleri ülkeleri

okumaya, anlamaya, kavramaya ve bütün bunları kendi ülkelerine taşımaya aday değil. Bütün bu insanlar gittikleri ülkeleri yalnızca görüyorlar. Daha çok kendileri için görmeye gidiyorlar. Oysa gezginlik bir kültür taşıyıcılığı olmalıdır.

Oysa bir dağ görmeye gidilmez. Dağcı dağı okumaya gider, dağı yaşamaya gider, kişi kendi ruhunu dağa sunmaya ve orada olgunlaştırmaya gider. Kuşkusuz bu işin bile popüler yaşamın bir parçası haline getirilmeye çalışıldığı da artık bir gerçek. Ancak biz ne kadar böyle düşünmeye çalışsak da dağ bütün doğallığı, çıplaklığı ve değişmezliği ile aynı görkemde, aynı hâkim güç olarak oralarda durmaktadır. Sen nasıl gidersen, ne amaçla gidersen git, dağda tek hâkim güç belirleyici güç, dağın kendisidir.

Gezginliği yaşam biçimi haline getirmiş bir insan ile bir iş adamına baktığımızda ikisinin de aynı yerlere gittiğini varsaysak: Gezgin, tarihsel ve kültürel ağırlığı olan kentler, folklorik özelliği olan alanlar, nehirler, göller çevresinde gezisini oluştururken, iş adamı aynı kentin lüks otelleri, kongre merkezleri, fuar alanları iş yemeklerini tercih eder. Çünkü aynı mekân üzerinde bu iki kişinin zirve algısı, kendini oluşturma, kendini tamamlama algısı farklıdır.

Bu yüzden dağda ne arıyorsun sorusu çok anlamlı bir soru değildir.

Toptancı bir cümle ile özetlemek gerekirse insan her ortamda, her eylemde bir bakıma kendini arar. İnsan her yaptığı işle bir bakıma o aradığı, o en iyi, o en büyük, o en mükemmel olan kendine doğru bir seyahat serüveni yaşar.

"En" dediğimiz şey bizim varoluş gerçekliğimizdir bir bakıma. En derin de en yükseğin ters çevrilmiş hali değil mi?

Dostlarım bana, dağlarda ne arıyorsun diye sorarlar. Yanıtlayamam. Ne diyebilirim ki? Kendimi arıyorum desem iddialı bir laf olur. Ama her insan kendini arayıp durmaz mı

şu fani dünyada?

Bir dağın doruğunda, rüzgârın derin uğultusu içinde yalnızlığımızla baş başa dururuz. İçinde, birbiri üstüne binmiş binlerce sorunun akını altında öylece durur ve kulağını iç dünyana uzatırsın. Senden başka kimse yoktur. Nietzsche'nin dediği gibi 'uçurum' ve 'zirve' eşitlenmiş ve birbirine karışmıştır. Yücelere el açmakla uçuruma kendini bırakmak arasında kalakalırsın. Tefekkür ediyorsan duyarsın bu ürpertiyi. Çünkü tefekkür sancılı bir durumdur. El açarsan sırtını uçuruma verir, güçlenir uzaklaşırsın. Çünkü dünyanın en güçlü silahı teslim olabilmektir.

Bir dağcı yalnızdır. Kendi doruğuna yalnız başına çıkar. Alkışlayanı yoktur. O yüzden belki de bilgece bir yanı vardır. Oysa gezginlik genellikle grup halinde yapılan bir eylemdir. O yüzden tefekkürü eksiktir. Bu tanımı biraz da tur operatörlerinin organizasyonuyla yapılan popüler gezginlikten söz ederken söylemeliyim. Gezginlik gözleme, dağcılık ise tefekküre yakın bir eylemdir. Tarihsel gezginlerin dünyayı ve insanı okumaya dönük gezileri de yalnızdır ve kendi yalnızlıklarıyla beslenerek gezerler dünyayı. O tür gezginlikle bilgeliğin ayrılmaz bir yanı vardır.

Dağda görüp göreceğimiz birbiri ardına ulanmış çıplak yükseltiler, kaya blokları ve onları saran kar, sis ve yalnızca kendi sesinin uğultusundan oluşan sonsuz bir sessizliktir. Belki de bilgelik sadece içe döndüren bu mistik atmosferdir. Ve çekiciliği bu sonsuz saydamlığın, sonsuz sessizliğin, sonsuz derinliğin gizemidir.

Şurası bir gerçektir ki, tüm dağcılar aynı zamanda dünyanın her köşesini gezip görmek, dünyayı okumak açlığını duyan gizli birer seyyahtır. Ama her gezginin aynı ölçüde dağları merak ettiğini söyleyemeyiz.

İnsanın; en yalın, aracısız, dış etkenlerden soyutlanmış